

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

факультет соціології та управління
кафедра соціальної філософії та управління

Назва курсу	Історико-філософська біографістика
Викладачі	Капріцин Ігор Ілліч
Профайл викладачів	https://moodle.znu.edu.ua/user/profile.php?id=722
Контактний тел.	061 228-75-73, внутрішній 75-73
E-mail:	ikapritsyn@gmail.com
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4316
Консультації	Онлайн-консультації: - відпрацьовування пропусків занять; обговорення та затвердження тем та змісту письмових робіт, обговорення зауважень до них.

1. Анотація до курсу «Історико-філософська біографістика»:

«Історико-філософська біографістика» дисципліна з підготовки магістрів спеціальності 033 «Філософія», освітньо-професійна програма «Філософія», розроблена на базі запорізької наукової школи соціальної філософії, факультету соціології та управління, кафедри соціальної філософії та управління Запорізького національного університету, доктором філософських наук, професором кафедри Капріциним Ігорем Іллічем.

Біографія (грец. βίος — *життя*, грец. γραφω — *пишу*), також життєпис — опис життя якої-небудь людини. В основі біографії — описання людського життя та творчості. «Історико-філософська біографістика» виступає спеціальною історично-філософською дисципліною, тобто, має місце наприкінці ряду історико-філософських дисциплін, ця дисципліна покликана поглибити усвідомлення магістрами усього комплексу джерел провідних філософських концепцій, які представлені у якості *об'єктивних* умов їх виникнення-розвитку та «кристалізації» в поєднанні з увагою до особистісно-психологічних та буттєвих, *суб'єктивних* умов творчості їх провідних фундаторів. Для прикладу, увага «Історико-філософської

біографістики» зосереджується на тому, в якій мірі умови життя та психотип Г. С. Сковороди вплинув на його формулювання та сутність «філософії серця», тобто, на ролі особистісних факторів в історії філософських ідей, культури філософствування.

«Історико-філософська біографістика» активно розвивається в сучасному українському суспільстві, національному гуманітарному просторі та сприяє аналізу світоглядних, філософських і соціально-психологічних аспектів творення та сприйняття історично-філософських, біографічних знань, їх значення для патріотичної та громадянської консолідації українського суспільства, навчання та виховання дітей і молоді.

2. Мета та завдання курсу «Історико-філософська біографістика»:

Метою вивчення курсу «Історико-філософська біографістика» є висвітлення біографічного підходу як форми історико-філософського пізнання, студенти ознайомлюються з історією та сучасним станом розвитку, проблематикою біографічного підходу в сучасному гуманітарному знанні.

Розглядається історико-культурна трансформація феномена біографії, типи і форми біографічної традиції, варіанти біографічного підходу у міждисциплінарному знанні.

Увагу зосереджено на біографістиці як спеціальній історико-філософській дисципліні. Аналізуються напрямки розвитку філософської та культурологічної біографічної прагматики, можливості її використання в філософських дослідженнях. Вводиться необхідний категоріальний апарат і намічаються змістовні аспекти теоретичної біографістики.

3. Формат курсу «Історико-філософська біографістика»:

В межах курсу студенти підходять до осмислення та практично вирішують питання міри взаємовпливу особистісно-психологічних та суспільних умов на складання видатної, провідної філософської концепції в історії філософії, взаємодії особистого та суспільного. Отримують практичні рекомендації щодо конструктивної системної критичності при розумінні історико-філософського процесу. Оволодіння матеріалом відбувається у формі командного (мікрогрупи) вирішення проблемних питань та проектною діяльністю

4. Компетентності, результати навчання та форми оцінювання

КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	форми оцінювання
Вміння застосовувати для вирішення пізнавальних завдань ефективні стратегії і засоби;	Оцінка практичного завдання
Усвідомлення складності і гетерогенної обумовленості процесу розуміння та його результатів;	Оцінка участі в обговоренні під час семінару
Вміння працювати в команді (в тому числі долати комунікаційні напруження та конфліктні ситуації, забезпечувати прихильність співробітників, виявляти доречну поступливість), розподіляти зусилля з/між колегами, працювати на спільний результат;	Оцінка навичок розподілу робіт, досягнення мети
Володіння різними режимами та формами публічного мовлення, засобами та стратегіями інтелектуальної полеміки; Вміння переконливо викласти власну експертну позицію;	Оцінка мистецтва виступу

Знання теоретичних основ філософської науки і суміжних галузей гуманітаристики та суспільних наук; Здатність залучати і використовувати у спеціалізованому філософському дискурсі знання, ідеї, способи мислення з інших наукових і культурних царин;	Оцінка презентацій, есе.
Навички критичної роботи з філософськими текстами, застосування різних методів їх аналізу та інтерпретації;	Оцінка участі в обговоренні
Знати принципи та закономірності інтерпретації тексту, опанувати методологічну і філософську герменевтику; Систематичні знання та навички, які дозволяють використовувати історико-філософську спадщину в осмисленні та розв'язанні власних дослідницьких проблем;	Оцінка есе. Оцінка практичного завдання
Навички фахового сприйняття результатів історико-філософського аналізу та інтерпретації творів, ідей та процесів філософської традиції;	Оцінка рефлексії
Знання основних етапів історії філософії та актуальних проблем сучасної філософської думки; Вміння аналізувати певну наукову проблему, залучати необхідні для цього знання, методики, джерела і досягати самостійних пізнавальних результатів; Розуміння зв'язків спеціалізації не лише з іншими напрямками філософського дискурсу, а й з різними інтелектуальними й гуманітарними практиками;	Оцінка проекту

5. Обсяг курсу

Вид заняття	лекції	Семінари/практичні	самостійна робота
К-сть годин	12	12	66

6. Ознаки курсу:

Рік викладання	семестр	спеціальність	Курс, (рік навчання)	Нормативний\вибірковий
2019	2	“філософія”	1 магістри	нормативний

7. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Студенти отримують практичні навички якісного критичного аналізу відповідності особистісних потреб та суспільного замовлення на створення філософської рефлексії, знайомляться з методикою роботи із біографічними джерелами, технологією їх пошуку, отримання, відбору та обробки. Вирішення типових герменевтичних проблем розуміння біографічного “тексту”.

8. Політики курсу

Взаємодія «студент-викладач» будується на основі відповідального, толерантного відношення. Невиконані завдання та невідпрацьовані заняття оцінюються у 0 балів. Прострочені завдання та пропущені заняття повинні бути відпрацьовані в повному обсязі для формування у студента цілісної системи знань. Прострочені, але виконані завдання оцінюються мінімальною кількістю балів. Середні бали студент отримує за (усні чи письмові) відповіді, які демонструють знання фактичного програмного матеріалу. Вищі бали студент отримує за (усні чи письмові) відповіді, що будуються на фактичному програмному матеріалі лекційних і практичних занять та мають ознаки самостійності, креативного новаторства.

Текстові та ідейні запозичення при виконанні завдань повинні мати посилання на первинні джерела. Компіляції повинні мати усвідомлений характер. Академічна доброчесність – необхідна риса будь-яких форм студентської звітності. Студентські роботи, що містять плагіат, оцінюються – 0 балів. Студент, який демонструє поведінку, що не сприяє робочій атмосфері та виконанню навчальних завдань, отримує попередження, а у разі свого подовження оцінюється «←» 1 бал. При виконанні письмових навчальних завдань від студента вимагається ґрунтовне опрацювання теоретичного матеріалу з курсу. Попередження плагіатних запозичень забезпечують особливі вимоги до форми доповідей і повідомлень, що викладена у методичному посібнику, а саме: чітко виділені структурні компоненти, відповідність завдань, пунктів змісту та висновкам.

9. Схема курсу

Тиж. / дата / год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття) / Формат	Матеріали	Література Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Вага оцінки (бал)	Термін виконання
1-2 тижд. 27.01 - 02.02 2020 р. 2 год.	Тема 1. Історико-філософська біографістика як феномен культури та предмет дослідження: <ul style="list-style-type: none"> • Предмет і проблемне поле біографістики. • Джерельна база біографістики. • Методичний інструментарій біографістики. • Історія виникнення і становлення історико-філософської біографіки як науки. 	лекція	презентація	12, 13. Офіційний сайт збірника наукових праць “Українська біографістика”.- Режим доступу: http://ub.nbu.gov.ua/	Конспект, підготовка доповіді та презентації	5	прот. тижня

<p>03.02 - 09.02 2020 р. 2 год</p>	<p>Тема 1. Історико-філософська біографістика як феномен культури та предмет дослідження:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предмет і проблемне поле біографістики. • Джерельна база біографістики. • Методичний інструментарій біографістики. • Історія виникнення і становлення історико-філософської біографіки як науки. 	<p>семінар</p>	<p>презентація</p>	<p>12, 13 Офіційний сайт збірника наукових праць “Українська біографістика”.- Режим доступу: http://ub.nbu.gov.ua/</p>	<p>Конспект, підготовка доповіді</p>	<p>5</p>	<p>прот. тижня</p>
<p>3-4 тижд. 10.02 - 16.02 2020 р. 2 год.</p>	<p>Тема 2. Біографічний підхід та «науки про дух»: досвід взаємостановлення</p> <ul style="list-style-type: none"> • Психологічне тлумачення» в структурі «універсальної герменевтики» Ф. Шляєрмахера. • Історія як «історія героїв» та біографія в концепції Т. Карлейля. • Феномен біографії в концепції «історичного розуміння» (Й. Г. Дройзен). • Автобіографія як вища форма «наук про дух» 	<p>лекція</p>	<p>презентація</p>	<p>25, 26 Биографии знаменитых людей.- Режим доступу: http://Biografia.Ru</p>	<p>Конспект, презентація</p>	<p>5</p>	<p>прот. тижня</p>
<p>17.02 - 23.02 2020 р. 2 год.</p>	<p>Тема 2. Біографічний підхід та «науки про дух»: досвід взаємостановлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Психологічне тлумачення» в структурі «універсальної герменевтики» Ф. Шляєрмахера. • Історія як «історія героїв» та біографія в концепції Т. Карлейля. • Феномен біографії в концепції «історичного розуміння» (Й. Г. Дройзен). • Автобіографія як вища форма «наук про дух» 	<p>семінар</p>	<p>презентація</p>	<p>25, 26 Биографии знаменитых людей.- Режим доступу: http://Biografia.Ru</p>	<p>Конспект, підготовка доповіді</p>	<p>5</p>	<p>прот. тижня</p>

<p>5-6 тижд. 24.03 - 01.03 2020 р 2 год.</p>	<p>Тема 3. Біографічний підхід у міждисциплінарній площині гуманітарного знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Міжтрансмультидисциплінарність сучасного гуманітарного знання в контексті біографічного підходу: • Категоріальне та проблемне визначення. • Біографія у дзеркалі сучасної історично-філософської науки 	лекція	презентація	<p>20 Українська електронна бібліотека. - Режим доступу: http://w.w.w.biblioteka.org.ua</p>	Конспект, есе	5	прот. тижня
<p>02.02-08.03 2020 р 2 год.</p>	<p>Тема 3. Біографічний підхід у міждисциплінарній площині гуманітарного знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Міжтрансмультидисциплінарність сучасного гуманітарного знання в контексті біографічного підходу: • Категоріальне та проблемне визначення. • Біографія у дзеркалі сучасної історично-філософської науки 	семінар	презентація	<p>20 Українська електронна бібліотека. - Режим доступу: http://w.w.w.biblioteka.org.ua</p>	Конспект, підготовка доповіді	5	прот. тижня
<p>7-8 тижд 09.03-15.03 2020 р 2 год</p>	<p>Тема 4. Біографіка та біографічна прагматика:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Біографіка як міждисциплінарна галузь гуманітарних досліджень. • Проект «основ біографіки» О. Л. Валевського. • Базисні епістеми біографічного дискурсу • Типи організації біографічного дослідження. • Сутність та моделі біографічної реконструкції. 	лекція	презентація	<p>4-6 Офіційний сайт збірника наукових праць “Українська біографістика”.- Режим доступу: http://ub.nbuv.gov.ua/</p>	Конспект, есе	5	прот. тижня

<p>16.03-22.03. 2020 р. 2 год</p>	<p>Тема 4. Біографіка та біографічна прагматика:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Біографіка як міждисциплінарна галузь гуманітарних досліджень. • Проект «основ біографіки» О. Л. Валевського. • Базисні епістемі біографічного дискурсу • Типи організації біографічного дослідження. • Сутність та моделі біографічної реконструкції. 	<p>семінар</p>	<p>презентація</p>	<p>4-6 Офіційний сайт збірника наукових праць “Українська біографістика”.- Режим доступу: http://ub.nbu.gov.ua/</p>	<p>Конспект, індивідуальне завдання</p>	<p>5</p>	<p>прот. тижня</p>
<p>9-10 тижд 23.03-29.03 2020 р. 2 год</p>	<p>Тема 5. Біографія – предмет історико-філософського дослідження. «Біографічний поворот» в сучасній гуманітаристиці.</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Новий біографізм» та «новий автобіографізм». «Біографічний поворот» в контексті «антропологічного», «онтологічного», «лінгвістичного» та «наративного» поворотів у сучасній філософії та гуманітарному знанні. • Нові обрії осмислення феномену біографії в соціокультурному бутті. Проблема смислоконструювання та смислоконституювання в біографічних /автобіографічних актах. • «Онтологія біографії» як комплекс умов, що забезпечують можливість текстуального представлення індивідуального (індивідуального, особистісного життя). • Раціоналізм та індивідуалізм як онтологічні передумови біографічної традиції в європейській культур 	<p>лекція</p>	<p>презентація</p>	<p>11, 16 Офіційний сайт збірника наукових праць “Українська біографістика”.- Режим доступу: http://ub.nbu.gov.ua/</p>	<p>Конспект, підготовка доповіді</p>	<p>5</p>	<p>прот. тижня</p>

<p>06.04-12.04 2020 р.</p> <p>2 год</p>	<p>Тема 5. Біографія – предмет історико-філософського дослідження. «Біографічний поворот» в сучасній гуманітаристиці.</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Новий біографізм» та «новий автобіографізм». «Біографічний поворот» в контексті «антропологічного», «онтологічного», «лінгвістичного» та «наративного» поворотів у сучасній філософії та гуманітарному знанні. • Нові обрії осмислення феномену біографії в соціокультурному бутті. Проблема смислоконструювання та смислоконституювання в біографічних /автобіографічних актах. • «Онтологія біографії» як комплекс умов, що забезпечують можливість текстуального представлення індивідуального (індивідуального, особистісного життя). <ul style="list-style-type: none"> • Раціоналізм та індивідуалізм як онтологічні передумови біографічної традиції в європейській культур 	<p>семінар</p>	<p>презентація</p>	<p>11, 16 Офіційний сайт збірника наукових праць “Українська біографістика”.- Режим доступу: http://ub.nbu.gov.ua/</p>	<p>Конспект, підготовка доповіді</p>	<p>5</p>	<p>прот. тижня</p>
<p>11-12 тижд 13.04-19.04 2020 р.</p> <p>2 год</p>	<p>Тема 6. Біографічний дискурс в контексті «соціокультурної семіотики»:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Феномен біографії в концепції «семіотики соціокультурного світу» та «поетики повсякденності» Ю. Лотмана. • Взаємодоповнюваність об’єктивно-надіндивідуального та індивідуально-особистісного вимірів соціокультурного буття. • Трансформації культурно-історичної пам’яті та автобіографічна пам’ять. 	<p>лекція</p>	<p>презентація</p>	<p>4, 7 Офіційний сайт збірника наукових праць “Українська біографістика”.- Режим доступу: http://ub.nbu.gov.ua/</p>	<p>Конспект, есе</p>	<p>5</p>	<p>прот. тижня</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Проблема «культурних кодів» 						
20.04-26.04 2020 р. 2 год	<p>Тема 6. Біографічний дискурс в контексті «соціокультурної семіотики»:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Феномен біографії в концепції «семіотики соціокультурного світу» та «поетики повсякденності» Ю. Лотмана. • Взаємодоповнюваність об'єктивно-надіндивідуального та індивідуально-особистісного вимірів соціокультурного буття. • Трансформації культурно-історичної пам'яті та автобіографічна пам'ять. • Проблема «культурних кодів» 	семінар	презентація	4, 7 Офіційний сайт збірника наукових праць “Українська біографістика”.- Режим доступу: http://ub.nbu.gov.ua/	Конспект, індивідуальне завдання	5	прот. тижня

10. Система оцінювання та вимоги

Оцінювання засвоєння курсу «Історико-філософська біографістика» відбувається в процесі *поточного* та *підсумкового* контролю.

Під час поточного контролю на лекційних заняттях відбувається перевірка засвоєння теоретичного матеріалу шляхом **експрес-тестування**. За цей вид роботи студенти отримують **2 бали**. Кожне тестове завдання складається з 5 питань (5 x 2 бала = 10 бал.). Максимально за цей вид роботи протягом вивчення курсу студенти можуть отримати **10 балів** (5 бал. x 2 занять = 10 балів).

На кожному практичному занятті відбувається перевірка засвоєння теоретичного матеріалу шляхом **тестування**. За цей вид роботи студенти отримують **2 бали**. Студенти мають обрати правильну відповідь із 5 запропонованих. Відповісти слід на 5 питання (5 x 2 бала = 10 бал.). Максимально за цей вид роботи протягом вивчення курсу студенти можуть отримати **20 балів** (10 бала x 2 занять = 20 балів).

Доповідь, повідомлення, виконані за вимогами, викладеними у методичних рекомендаціях, - **10 балів**.

Під час кожного практичного заняття також проводиться **усне опитування** студентів, яке повинне виявити здатність студента розв'язувати навчальні завдання у галузі професійної діяльності, що передбачає проведення міні-досліджень та/або пошук інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог. Цей вид роботи дає можливість отримати від 1 до 10 балів за кожну пару. Максимально за 2 семінари студенти можуть набрати **20 балів** (10 балів x 2 семінари = 20 балів). Таким чином, під час поточного контролю за всіма видами роботи студенти можуть всього набрати **60 балів**.

Підсумковий контроль проводиться у вигляді **заліку**, який включає **контрольне проходження тесту** в системі електронного забезпечення навчання ЗНУ Moodle за вивченим матеріалом курсу та **контрольну перевірку сформованих компетентностей**,

Максимально студент може отримати під час **заліку – 40 балів**. Отже, максимальна за весь курс студент може отримати **100 балів**.

Критерії оцінювання

Розподіл балів, що присвоюються студентам з навчальної дисципліни «Історико-філософська біографістика», є сумою балів за виконання практичних завдань та самостійну роботу плюс бали, отримані під час заліку. **Впродовж семестру студент за виконання завдань отримує – 60 балів під час складання двох атестацій і 40 балів за залік.**

Студент повинен підготувати під час практичних занять низку матеріалів.

Розділ I. (30 балів) **Історико-філософська біографістика як феномен соціокультурного буття у дзеркалі соціогуманітарного знання** передбачає підготовку такого контенту: *презентацію, реферат.*

Критерії оцінювання презентації -5 балів	Критерії оцінювання есе/доповіді -5 балів
актуальність теми — 1 бал;	актуальність теми — 1 бал;
структурування матеріалу — 1;	формулювання об'єкту, предмету, мети, завдань — 1;
ємність, лаконічність — 1;	повнота джерелознавчої бази, посилання — 1;
видовищність — 1;	відповідність висновків завданням та меті — 1;
обсяг не менше 10 слайдів — 1.	обсяг не менше 3 сторінок — 1.

Розділ II. (30 балів) **Сутність біографічної прагматики та її застосування у прикладних дослідженнях** завершується *захистом індивідуального завдання.*

Критерії оцінювання індивідуального завдання -10 балів
<i>актуальність теми — 2 бал;</i>
<i>формулювання об'єкту, предмету, мети, завдань — 2;</i>
<i>повнота джерелознавчої бази, посилання — 2;</i>
<i>відповідність висновків завданням та меті, новизна — 2;</i>
<i>ораторське мистецтво — 2.</i>

Залік (40 балів)

Залік включає *контрольне проходження тесту* в системі електронного забезпечення навчання ЗНУ Moodle за вивченим матеріалом курсу та *контрольну перевірку сформованих компетентностей*, під час якої студент повинен відповісти на 2 питання без підготовки за матеріалом курсу, одне із завдань має практичний характер; вирішення його дозволить продіагностувати сформовані у студентів вміння і навички з курсу.

Під час **контрольного проходження тесту** за вивченим матеріалом курсу в системі електронного забезпечення навчання ЗНУ Moodle студент повинен дати правильну відповідь на 20 питань (час виконання – 30 хв, кількість спроб – 3). За цей вид роботи студент може отримати від 0 до 20 балів, 1 бал за кожну правильну відповідь.

Контрольна перевірка сформованих компетентностей (діагностика рівня засвоєння знань) проводиться у вигляді усного опитування за матеріалом курсу (2 питання). За цей вид роботи студент може отримати від **0 до 20 балів, 10 балів за кожну правильну відповідь.**

Максимально студент може отримати під час заліку – **40 балів.**

11. Рекомендована література

1. Валевский А. Л. Основания биографики. Київ : Наукова думка, 1993. 110 с.
2. Воронова Г. В. Життєдіяльність людини як соціально-філософська проблема : монографія. Запоріжжя : Просвіта, 2007. 204 с.
3. Геращенко Т. Г. Філософсько-методологічний аналіз сучасної парадигми інформації : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.09. Київ. 2003. 18 с.
4. Гриценко О. Суспільство, держава, інформація. Київ : Нац. ун-т ім. Т.Шевченка, 2001. 165 с.
5. Деррида Ж. Ухо биографии : учение Ницше и политика имени собственного. Санкт-Петербург : Академический проект, 2002. 106 с
6. Дильтей В. Литературные архивы и их значение для изучения истории философии. *Вопросы философии*. 1995. № 5. С. 124–136.
7. Менжулін В. Біографічний підхід в історико-філософському пізнанні : монографія. Київ : НАУКМА ; Аграр Медіа Груп, 2010. 455 с.
8. Менжулін В. І. Історико-філософська біографістика: провідні тенденції та віхи становлення. *Наукові записки НАУКМА*. Том 115. Філософія та релігієзнавство. Київ. 2011. 86 с.
9. Менжулін, В. І. Біографія філософа після «смерті автора»: випадок Фуко. *Українська біографістика*. 2010. Вип. 6. С. 40-53.
10. Книжкові джерела української біографістики у фондах Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського : матеріали до бібліографії (2001-2003 рр.) авт.-укл. : Н. І. Мельник-Любовець, О. М. Яценко; голова редкол. О.С.Онищенко. Київ, 2006. 204 с.
11. Колубай С. К. Ответственность и закон кармы : лекция и философские этюды. 3-е изд., испр. и доп. Харьков : Рериховское философское общество им. Г.С.Сковороды, 2004. 64 с.
12. Проскуріна О. О. Політична культура інформаційного суспільства : монографія. Луганськ : ДЗ "ЛНУ імені Тараса Шевченка", 2008. 352 с.
13. Ткачук В. В. Інформатизація освіти як чинник формування інноваційно-інформаційного суспільства в Україні (філософський аналіз) : автореф. дис. ... канд. філос. Наук : 09.00.10. Київ, 2010. 18 с.
14. Ясперс К. Великие философы. Будда, Конфуций, Лао-цзы, Нагарджуна. Рос. акад. наук, Ин-т философии. Москва : ИФРАН, 2007. 236 с.
15. Яцино, М. Культура индивидуализма = Jacyno M. Kultura indywidualizmu. / пер. с польского А.В. Комаристова. Харьков : Гуманитарный Центр, 2012. 280 с.
16. Авто-био-графия. К вопросу о методе. *Тетради по аналитической антропологии. № 1*. Москва : Логос, 2001. 433с.